

Bruselj, 8. marec 2024
(OR. en)

7212/24

Medinstitucionalna zadeva:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

DOPIS

Pošiljatelj:	Odbor stalnih predstavnikov (1. del)
Prejemnik:	Svet
Št. predh. dok.:	7126/24
Št. dok. Kom.:	14450/21 - COM(2021) 762 final
Zadeva:	Predlog DIREKTIVE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu – <i>analiza končnega kompromisnega besedila zaradi sprejetja dogovora</i>

I. UVOD

Komisija je 9. decembra 2021 predložila predlog direktive o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu. Namen predloga je:

- 1) izboljšati delovne pogoje platformnih delavcev z olajšanjem pravilne določitve njihovega zaposlitvenega statusa na podlagi izpodbojne pravne domneve (poglavje II),

- 2) izboljšati varstvo osebnih podatkov oseb, ki opravljajo platformno delo, z večjo preglednostjo, pravičnostjo in odgovornostjo pri uporabi avtomatiziranih sistemov spremljanja ali odločanja (poglavje III),
- 3) izboljšati preglednost platformnega dela (poglavje IV) ter uvesti nekatera pravna sredstva in izvršilne ukrepe (poglavje V).

V skladu z ustrežno pravno podlago, tj. členom 153(2)(b) PDEU v povezavi s členom 153(1), točka (b), ter členom 16(2) PDEU, Svet odloča s kvalificirano večino po rednem zakonodajnem postopku.

Na podlagi dela, ki sta ga opravili slovensko in francosko predsedstvo ter po prvem poskusu med češkim predsedovanjem decembra 2022 je Svet 7. junija 2023 med švedskim predsedovanjem uspel doseči dogovor o splošnem pristopu¹.

Evropski parlament je 2. februarja 2023 glasoval za začetek medinstitucionalnih pogajanj².

II. STANJE

Predlog je bil obravnavan na osmih trialogih, prvi pa je potekal 11. julija 2023 v času španskega predsedovanja. Sozakonodajalca sta na šestem trialogu 12. in 13. decembra 2023 dosegla začasni dogovor³. Vendar ta predlog na seji Coreperja 22. decembra 2023 ni dobil potrebne podpore.

Belgijsko predsedstvo je ponovno začelo pogajanja o tej zadevi, da bi bil dogovor dosežen še v tem zakonodajnem obdobju. Na seji Coreperja 26. januarja 2024 mu je uspelo doseči dogovor o revidiranem mandatu⁴, ki je bil oblikovan predvsem na podlagi začasnega dogovora iz decembra, medtem ko se določbe poglavja II pretežno ujemajo s splošnim pristopom.

¹ 10107/23.

² A9-0301/2022.

³ 16187/23 + ADD 1 in ADD 2.

⁴ 5816/24 + COR1.

Parlament je na sedmem trialogu 30. januarja predsedstvo obvestil, da na tej podlagi ni mogoče doseči dogovora. Po težavnih pogajanjih sta se pogajalski skupini obeh sozakonodajalcev 8. februarja 2024 na osmem trialogu dogovorili o novem začasnem kompromisnem besedilu. V tem sporazumu se je k vprašanju pravne domneve pristopilo na drugačen način, tako da je državam članicam prepuščena določitev modalitet za uvedbo učinkovite pravne domneve v njihovo nacionalno zakonodajo. Glavni elementi tega drugega začasnega dogovora so navedeni v nadaljevanju v oddelku III.

Začasni dogovor na sejah Coreperja 16. februarja in 8. marca 2024 – sicer z zelo tesnim izidom – ni prejel zadostne podpore. Zato je predsedstvo to vprašanje predalo v preučitev na ministrski ravni, da bi bil dogovor vendarle dosežen.

III. GLAVNI ELEMENTI ZAČASEGA DOGOVORA Z DNE 8. FEBRUARJA 2024

Besedilo začasnega dogovora z dne 8. februarja je navedeno v Dodatku 1 k temu dopisu. Spodnja pojasnila se nanašajo na ta dodatek.

Poglavje I – Splošne določbe

Poglavje I se v glavnem ujema z duhom splošnega pristopa. Predsedstvu je med pogajanjem uspelo doseči, da je celotno poglavje I, zlasti člen 3 o posrednikih, ostalo nespremenjeno glede na revidirani mandat Sveta z dne 26. januarja.

Da ne bi bilo mogoče zaobiti določb direktive z uporabo posrednikov, je v navedenem poglavju izrecno določeno, da morajo države članice zagotoviti, da, kadar digitalna platforma dela uporablja posrednike, osebe, ki opravljajo platformno delo in so v pogodbenem razmerju s posrednikom, uživajo enako raven zaščite, zagotovljene na podlagi te direktive, kot osebe, ki so v neposrednem pogodbenem razmerju z digitalno platformo dela (člen 3). V ta namen morajo uvesti ustrezne mehanizme, ki bodo po potrebi vključevali sisteme solidarne odgovornosti.

Poglavje II – Zaposlitveni status

Najpomembnejše spremembe glede na splošni pristop so v poglavju II o zaposlitvenem statusu. Ker je Parlament zavrnil nadaljevanje pogajanj na podlagi revidiranega mandata z dne 26. januarja, je bilo treba k vprašanju pravne domneve pristopiti drugače, da bi bil mogoč dogovor. Ta pristop, ki je bil ubran z začasnim dogovorom z dne 8. februarja, temelji na obveznosti držav članic, da vzpostavijo učinkovito izpodbojno pravno domnevo o zaposlitvi, namesto da podrobno navedejo mehanizem pravne domneve (člen 5(1) in (2)).

Države članice so zato odgovorne za določitev modalitet pravne domneve. To pomeni, da je državam članicam pri opredelitvi mehanizma domneve dana diskrecijska pravica. Poleg tega je njihova odgovornost, da opredelijo, kdaj dovolj dejstev kaže na obstoj nadzora in usmerjanja, da se uporabi pravna domneva.

Države članice morajo znotraj tega okvira še naprej skrbeti za rezultat, da torej pravna domneva osebam, ki opravljajo platformno delo, *učinkovito* olajša postopek. Pojem učinkovitosti je pojasnjen v uvodni izjavi 32, v kateri je na eni strani navedeno, da mora biti osebi, ki opravlja platformno delo, dejansko omogočeno lažje uresničevanje koristi na podlagi pravne domneve, na drugi strani pa tudi, da zahteve na podlagi pravne domneve ne bi smele biti obremenjujoče in bi morale osebi, ki opravlja platformno delo, olajšati težave pri predložitvi dokazov o obstoju delovnega razmerja.

Končna odločitev o pravem zaposlitvenem statusu se bo torej tudi v prihodnje sprejemala na podlagi nacionalnega prava, ob upoštevanju sodne prakse Sodišča, saj je ta opredeljen v nacionalnem pravu, v kolektivnih pogodbah ali praksi, ki velja v državah članicah.

Tako kot v splošnem pristopu je glede pravil o izpodbijanju določeno, da v primerih, ko digitalna platforma dela izpodbija pravno domnevo, dokazno breme, da zadevno pogodbeno razmerje ni delovno razmerje, kot ga opredeljujejo države članice, nosi digitalna platforma dela.

V skladu s splošnim pristopom je bila skupaj s pravilom, da bi se morala pravna domneva uporabljati v vseh ustreznih upravnih ali sodnih postopkih, v katerih je treba pravilno določiti zaposlitveni status osebe, ki opravlja platformno delo, ohranjena izjema za postopke v zvezi z davčnimi in kazenskimi zadevami ter zadevami s področja socialne varnosti (člen 5(3)).

Pristojni nacionalni organi morajo ukrepati, kadar menijo, da bi lahko bila oseba, ki opravlja platformno delo, napačno opredeljena. Pri tem pa imajo diskrecijsko pravico glede izbire ukrepa, ki ga je treba uvesti (člen 5(5)). Pristojni nacionalni organi lahko torej uvedejo ustrezne ukrepe *ali* postopke.

Podobno so tudi organi v državah članicah pristojni za odločanje, da – *če je potrebno* – izvajajo nadzor in inšpekcijske preglede, kadar je pristojni nacionalni organ ugotovil obstoj zaposlitvenega statusa osebe, ki opravlja platformno delo. To se ujema s spremenjenim mandatom z dne 26. januarja in pristojnim nacionalnim organom daje precejšnjo diskrecijsko pravico.

Poglavje III – Algoritmično upravljanje

Poglavje o algoritmičnem upravljanju se glede na revidirani mandat z dne 26. januarja ni spremenilo. V njem so potrebni zaščitni ukrepi za zaščito oseb, ki opravljajo platformno delo, pred tveganji, povezanimi z uporabo avtomatiziranih sistemov spremljanja in odločanja, kot so opredeljeni v členu 2(1), točki (8) in (9). Ti zaščitni ukrepi vključujejo zlasti:

- prepoved obdelave nekaterih vrst podatkov, na primer osebnih podatkov o čustvenem ali psihološkem stanju osebe, ki opravlja platformno delo, ali za nekatere posebne namene, na primer za obdelavo biometričnih podatkov za namene identifikacije ali za obdelavo osebnih podatkov za napovedovanje uresničevanja temeljnih pravic (člen 7);
- večjo preglednost avtomatiziranih sistemov spremljanja ali odločanja za osebe, ki opravljajo platformno delo, in njihove predstavnike (člen 9);
- človekov nadzor avtomatiziranih sistemov spremljanja in odločanja, tudi z dvoletnim ocenjevanjem in s strani posebej usposobljenega osebja, ki je pooblaščen, da razveljavi avtomatizirane odločitve, in je posebej zaščiteno (člen 10);
- obveznost, da odločitve o omejitvi, začasni prekinitvi ali prenehanju pogodbenega razmerja osebe, ki opravlja platformno delo, oziroma o omejitvi, začasni ukinitvi ali zaprtju računa te osebe ali odločitve z enakimi škodljivimi posledicami sprejema človek (člen 10(5));
- pravico, da človek pregleduje odločitve, sprejete z avtomatiziranimi sistemi spremljanja in odločanja, ter pravico do stika s kontaktno osebo in do prejema pisne obrazložitve (člen 11);
- obveznost, da se ocenijo tveganja avtomatiziranih sistemov spremljanja in odločanja za varnost in zdravje delavcev (člen 12).

Poglavje IV – Preglednost platformnega dela

Poglavje o preglednosti platformnega dela se glede na revidirani mandat z dne 26. januarja ni spremenilo. V skladu z njim morajo digitalne platforme dela prijaviti delo, ki ga opravljajo platformni delavci (člen 16), poglavje pa vključuje tudi določbo, da se nekatere vrste informacij v zvezi z osebami, ki opravljajo platformno delo, dajo na voljo pristojnim organom in predstavnikom oseb, ki opravljajo platformno delo (člen 17).

Poglavje V – Pravna sredstva in izvrševanje

V tem poglavju so zlasti določeni pravica do pravnega varstva oseb, ki opravljajo platformno delo (člen 18), možnost, da predstavniki sodelujejo v postopkih za uresničevanje pravic, ki izhajajo iz Direktive (člen 19), vzpostavitev namenskega in zaščitene komunikacijskega kanala za osebe, ki opravljajo platformno delo (člen 20), možnost, da nacionalna sodišča digitalni platformi dela odredijo razkritje dokazov, pomembnih za postopek (člen 21), ter učinkovite, odvračilne in sorazmerne kazni, ki se uporabljajo za kršitve nacionalnih določb, sprejetih na podlagi določb direktive (člen 24).

Edina sprememba v tem poglavju glede na revidirani mandat z dne 26. januarja je vključitev novega odstavka 3 v člen 24. V navedenem odstavku je določeno, da si pristojni nacionalni organi različnih držav članic ob podpori Evropske komisije izmenjujejo ustrezne informacije in najboljše prakse glede izvrševanja pravne domneve.

Poglavje VI – Končne določbe

Glede na revidirani mandat z dne 26. januarja je v tem poglavju le nekaj manjših sprememb.

IV. ZAKLJUČEK

Po mnenju predsedstva je začasni dogovor iz Dodatka I k temu dopisu trden in uravnotežen regulativni okvir za platformno delo.

Po eni strani dobro ščiti osebe, ki opravljajo platformno delo, da bi bile opredeljene kot navidezno samozaposlene; z njo se prvič v pravu Unije obravnavajo izzivi, povezani z uporabo avtomatiziranih sistemov spremljanja in odločanja; nalaga preglednost in ureja uporabo teh sistemov, pri čemer mora biti preglednost platformnega dela zagotovljena tudi v čezmejnih primerih, poleg tega pa določa pomembno vlogo za predstavnike oseb, ki opravljajo platformno delo.

Po drugi strani pa gre tudi za jasen regulativni okvir, ki bo pripomogel k uskladitvi zakonodaje držav članic ter digitalnim platformam dela zagotovil potrebno pravno varnost in tako podprl trajnostno rast digitalnih platform dela.

Začasni dogovor z dne 8. februarja je oblikovan v duhu splošnega pristopa in se večinoma ujema z revidiranim mandatom, ki ga je Odbor stalnih predstavnikov odobril 26. januarja 2024.

Predsedstvo poziva ministre in ministrice, naj podprejo ta prelomni zakonodajni akt, ki zgledno obravnava številna tveganja, povezana z digitalno revolucijo na delovnem mestu, in naj preprečijo, da bi se začetek njegove veljavnosti zavlekel.

Svet naj:

- soglaša s končnim kompromisnim besedilom iz Dodatka 1 k temu dopisu in
- pooblasti predsedstvo, da predsedniku Odbora Evropskega parlamenta EMPL pošlje pismo s potrditvijo, da bo Svet v primeru, da Evropski parlament sprejme stališče v prvi obravnavi v skladu s členom 294(3) PDEU in v identični obliki, kot je v kompromisnem besedilu iz dodatka k temu dopisu (potem ko ga bodo pregledali v pravnolingvistični službi obeh institucij), v skladu s členom 294(4) PDEU odobril stališče Evropskega parlamenta, akt pa bo sprejet v obliki, ki ustreza stališču Evropskega parlamenta.
